

Απο την Ιστορία του Δημαρχείου Κυθρέας (Η πρώτη διοχέτευση καθαρού νερού, για ύδρευση της Κυθρέας)

Στις 2 Φεβρουαρίου 1927 ο Άγγλος κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Ρόναλδ Στορς και ο Άγγλος διοικητής Λευκωσίας, κατόπιν προειδοποιήσεως, επισκέφθηκαν την Κυθρέα. Στον αστυνομικό σταθμό Κυθρέας, συναθροίσθηκαν οι μαθητές και οι μαθητρίες των δημοτικών σχολείων και οι δάσκαλοι τους, ο τότε δήμαρχος Κυθρέας Κυριάκος Λεμονοφίδης με το δημοτικό συμβούλιο, οι μουκτάρες και αζάδες και αρκετός κόσμος.

Ο κυβερνήτης ζήτησε διάφορες πληροφορίες για την κωμόπολη, οπότε ο δήμαρχος υπέβαλε τα δύο ζωτικότερα - για την εποχή εκείνη - προβλήματα της Κυθρέας, που ήταν: α) η μεταφορά με σωλήνες μέρους του νερού του του «Κεφαλόβρυσου» στις διάφορες ενορίες για ύδρευση των κατοίκων και β) η επισκευή του κεντρικού δρόμου Κυθρέας, που θα οδηγούσε προς την «Χαλεύκαση». Για το ζήτημα του νερού, ο δήμαρχος είπε: «Έχομεν Εξοχώτατε, το καλύτερον ίσως νερόν της Κύπρου και όμως πίνομεν το πλέον ακάθαρτον» Ο κυβερνήτης απαντώντας, υποσχέθηκε ότι θα βοηθούσε, για το θέμα αυτό.

Με την ιστορική αυτή αναφορά μας, θα ασχοληθούμε μόνο με το ζήτημα του νερού και θα προσπαθήσουμε να αναφερθούμε σε όλες τις φάσεις,

που πήρε, μέχρι την οριστική επίλυσή του.

Από την ίδρυση του Δημαρχείου (1915), το πρώτο ζήτημα με το οποίο ασχολήθηκε το δημοτικό συμβούλιο, ήταν η διοχέτευση μέρους του νερού του «Κεφαλόβρυσου» κατευθείαν από την πηγή, με σωλήνες, για ύδρευση όλων των ενοριών της Κυθρέας.

Δυστυχώς τότε, έλειπαν τα μέσα και το αρτισύστατο δημαρχείο, δεν είχε τη δύναμη να αναλάβει την υπέρογκη για την εποχή εκείνη, δαπάνη του έργου. Ευτυχώς όμως, ο μεγάλος ευεργέτης της Κυθρέας Κωνσταντίνος Μηλίδης, προσεφέρθηκε και ανέλαβε το μεγαλύτερο μέρος της δαπάνης.

Ιστορικά αναφέρεται ότι, το δημοτικό συμβούλιο Κυθρέας, ασχολήθηκε αποκλειστικά, με το ζήτημα της διασωλήνωσης του νερού, στις παρακάτω συνεδρίες του.

Α' Συνεδρία 5ης Οκτωβρίου 1915. Κατ' αυτή, παραβρέθηκε και ο ευεργέτης Κωνσταντίνος Μηλίδης. Ο τότε δήμαρχος Κυθρέας και πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου Νικόλαος Κατάμης και τα λοιπά μέλη, ευχαρίστησαν τον ευεργέτη, για την γενναία δωρεά του και τον ανακήρυξαν επίτιμο πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου. Κατά τη συνεδρία, αποφασίστηκε

η διοχέτευση του νερού, με σωλήνες 2 - 21/2 ιντζών, από την πηγή του «Κεφαλόβρουσου», για όλες τις ενορίες, σε τρόπο ώστε, να μη παραβλάπεται καθόλου, η κινητήρια δύναμη των μύλων. Για το σκοπό δε αυτό, κρίθηκε αναγκαίο να κατασκευασθούν οι βρύσες, δίπλα στις όχθες του κεντρικού ποταμού, έτσι ώστε το περίσσειμα του νερού κάθε βρύσης να πέφτει μέσα στο κεντρικό ρεύμα και οι κάτοικοι να παίρνουν τόση ποσότητα νερού, όση χρειάζονταν για να πίνουν. Η απόφαση αυτή του δημοτικού συμβουλίου, εγκρίθηκε από τον Άγγλο διοικητή Λευκωσίας και με σύστασή του, ήρθε στην Κυθρέα, τρεις φορές, ο μηχανικός της Κυβέρνησης Χαράκης, ο οποίος καταμέτρησε την απόσταση, εκπόνησε το σχέδιο και εκτίμησε τη δαπάνη του έργου.

Β΄ Συνεδρία 28ης Μαΐου 1916. Κατ' αυτή, παραστάθηκε και ο Δημοσθένης Σεβέρης - που κατοικούσε στην Λευκωσία - σαν πληρεξούσιος αντιπρόσωπος του Κωνσταντίνου Μηλίδη και δήλωσε ότι, εξουσιοδοτήθηκε να καταθέσει το ποσό της δωρεάς, για μεταφορά του νερού, καθώς επίσης και τους όρους, σύμφωνα με τους οποίους, δωριζόταν το ποσό αυτό. Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου Νικόλαος Καττάμης, πρότεινε, όπως αναγραφεί το όνομα του δωρητή, πάνω στις πλάκες τριών βρυσών του χωριού και η πρότασή του έγινε δεκτή. Το Δημοτικό Συμβούλιο εξέ-

λεξε τον Δ. Σεβέρη, σαν επίτιμο μέλος της Επιτροπής, για την διενέργεια εράνων, για το υπόλοιπο ποσό που απαιτείτο, σχετικά με τη διασωλήνωση του νερού. Το ποσό της δωρεάς, κατατέθηκε έντοκα στο όνομα της εκκλησίας του Αγίου Ανδρονίκου και σε διαταγή του Δημαρχείου.

Γ΄ Συνεδρία 5ης Ιουνίου 1921. Το Δημοτικό Συμβούλιο κάλεσε τον Δ. Σεβέρη και τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής των εράνων για τη διασωλήνωση του νερού, να προβούν στην έναρξη των εράνων.

Δ΄ Συνεδρία 12ης Ιουνίου 1921 Κατά τη συνεδρία αυτής, προσκλήθηκαν και παρέστησαν ο Δ. Σεβέρης, ο γιατρός Ν. Δέρβης ως και οι υπόλοιπες επιτροπές από τις διάφορες ενορίες της Κυθρέας και έγινε συζήτηση για τον καταλληλότερο τρόπο της διασωλήνωσης του νερού. Οι Δ. Σεβέρης και Ν. Δέρβης ανέπτυξαν τις ωφέλειες που θα προέκυπταν, όταν εγίνετο το έργο. Ο Ν. Δέρβης μάλιστα, ανέπτυξε τους σοβαρούς κινδύνους, τους οποίους διέτρεχαν οι κάτοικοι της Κυθρέας, για να προσβληθούν από πολλές ασθένειες (εντερικοί τύφοι κλπ), από τη χρησιμοποίηση του ακάθαρτου νερού.

Ε΄ Συνεδρία 3ης Οκτωβρίου 1921. Κατ' αυτή, κατόπιν ιδιαίτερης πρόσκλησης παρέστη και ο επίτιμος πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Κωνσταντίνος Μηλίδης, που βρισκόταν τότε στην Κυθρέα. Συζητήθηκε

και πάλιν το ζήτημα της διασωλήνωσης του νερού. Ο δωρητής αύξησε το ποσό της δωρεάς του και προσεφέρθηκε να αγοράσει από την Αγγλία, όλους τους σωλήνες που απαιτούντο, για την εκτέλεση του έργου. Το δημοτικό Συμβούλιο ευχαρίστησε και πάλιν τον μεγάλο ευεργέτη Κων/νο Μηλίδη, για τη νέα μεγάλη του χειρονομία, για το καλό της γενέτειρας του. Έκτοτε ο Κων/νος Μηλίδης, αλληλογραφούσε συχνά με το δημοτικό συμβούλιο Κυθρέας και ζητούσε πληροφορίες για το ζήτημα αυτό.

Δυστυχώς όμως, την εποχή εκείνη, κάποιιοι προέβαλλαν εμπόδια για την εκτέλεση του έργου, με την αστήριχτη δικαιολογία, ότι δήθεν παραβλάπτετο η κινητήρια δύναμη των νερόμυλων και ότι τάχα παραβλάπτονταν ακόμη και τα δικαιώματα των ιδιοκτητών νερών. Έτσι, από όλους τους ιδιοκτήτες νερών και μύλων, μόνο 8-10 κτήτορες μύλων των πάνω ενοριών, αρνήθηκαν να υπογράψουν ότι εδέχοντο τη διασωλήνωση του νερού από τον «Κεφαλόβρυσο». Η συντριπτική πλειοψηφία των ιδιοκτητών των νερών και των μύλων, αποδέχονταν ότι χάρη της υγείας των κατοίκων της Κυθρέας, έπρεπε να υποστούν τη μικρή αυτή ζημιά και αν χρειαζόταν και μεγαλύτερη ακόμη. Αξίζει να σημειώσουμε ότι, η κινητήρια δύναμη των νερόμυλων δεν παραβλάπτετο καθόλου, γιατί το ποσό του νερού που λήφθηκε από τον «Κεφαλόβρυσο» για ύδρευση

της Κυθρέας, ήταν πολύ λιγότερο εκείνου, που περίσσευε, από τους λάκκους των μύλων και έρρεε προς τα παράλληλα αυλάκια.

Η προσπάθεια του τότε δημάρχου Κυθρέας Κυριάκου Λεμονοφίδη και του τότε δημοτικού συμβουλίου συνεχιζόταν αμείωτη, προκειμένου να ξεπεραστούν τα εμπόδια και να εκτελεσθεί το σωτήριο για την εποχή εκείνη έργο της ύδρευσης της Κυθρέας. Για το σκοπό αυτό, προκειμένου να εξασφαλισθεί το υπολειπόμενο ποσόν, καταρτίστηκε κατάλογος εράνων και ενεγράφοντο με διάφορα μικρά και μεγάλα ποσά οι κάτοικοι της Κυθρέας, οι δε επίτροποι των εκκλησιών των κάτω ενοριών, ανέγραψαν για τις ενορίες τους γενναία ποσά. Η προσπάθεια για την εκτέλεση του έργου, συνεχίσθηκε και επί δημαρχίας Χρήστου Καττάμη, που διαδέχθηκε τον Κυριάκο Λεμονοφίδη. Σημειώνουμε, ότι ο Χρήστος Καττάμης εκλέχθηκε δήμαρχος Κυθρέας το 1929 και η ολοκλήρωση του έργου έγινε το 1933. Ο κατάλογος εράνων, μετά την από 25 Δεκεμβρίου 1929 απόφαση του δημοτικού συμβουλίου Κυθρέας, επεκτάθηκε και στους Κυθρεώτες, που διέμεναν στο Κάιρο. Εξουσιοδοτήθηκε για το σκοπό αυτό, ο Κυθρεώτης Κώστας Ν. Αντωνιάδης, που διέμενε στο Κάιρο, για να δέχεται οποιαδήποτε συνεισφορά και να υπογράφει τις σχετικές αποδείξεις.

Στις αρχές Φεβρουαρίου 1928, οι

ενορίες Χαρδακιώτισσας, Συργανιάς, Αγίου Γεωργίου και Χρυσίδας, με αίτησή τους προς τον Κυβερνήτη της Κύπρου, ζητούσαν την διάλυση του Δημαρχείου Κυθρέας, «λόγω ότι από της ιδρύσεως αυτού, ουδέν έπραξεν δια την προστασίαν και προαγωγήν των κοινοτικών συμφερόντων » εξ άλλου, στις 10 Φεβρουαρίου 1928, η Αγγλική Διοίκηση της Κύπρου, συνέταξε νομοσχέδιο, για τη διασωλήνωση του νερού του «Κεφαλοβρύσου» Κυθρέας. Υποστηρίχθηκε τότε, πως η αίτηση για κατάργηση του Δημαρχείου, συντάχθηκε, για να ματαιωθεί η διοχέτευση του νερού, αφού δεν θα υπήρχε Δημαρχείο! Άλλοι όμως υποστήριξαν, πως η αίτηση εκείνη, είχε ευνοϊκά αποτελέσματα και πως κατόπιν της αιτήσεως αυτής, δόθηκαν οδηγίες από τις Αγγλικές αρχές, προς τον δικηγόρο του Στέμματος, για δημοσίευση του νομοσχεδίου, έτσι ώστε να γίνει Νόμος και να προχωρήσει η εκτέλεση του έργου. Μια τρίτη άποψη, που υποστηρίχθηκε τότε, ήταν ότι, η πράξη των πιο πάνω ενοριών ήταν οπισθοδρομική, διότι μπορούσαν με άλλο τρόπο να διορθώσουν τα κακώς έχοντα και όχι με την κατάργηση του Δημαρχείου! Μόνον η Χρυσίδα βρισκόταν στα όρια του δικαίου, αφού αποτελούσε ξεχωριστό χωριό, μέχρι την ενσωμάτωσή του στο Δήμο Κυθρέας. Ο τότε δήμαρχος Κυθρέας, είχε όλη την καλή θέληση για το Δήμο - όπως άλλωστε όλοι οι δήμαρχοι - αλλά η

έλλειψη χρημάτων, τον εμπόδιζε να επιλύσει τα προβλήματα του, οι δε δημότες όταν φορολογούντο για το σκοπό αυτό, διαμαρτύροντο, εξαιτίας της φτώχειας και της οικονομικής τους δυσχέρειας.

Μετά τη δημοσίευση του νομοσχεδίου και ενώ το ζήτημα προχωρούσε στην οριστική επίλυσή του, δημιουργήθηκε θέμα επιτήρησης του νερού, που θα μεταφερόταν στις ενορίες. Προβλήθηκε η άποψη ότι την επιτήρηση έπρεπε να την είχε ειδική επιτροπή και όχι το Δημαρχείο, όπως γινόταν και η διαχείριση των υδάτων της Λευκωσίας. Για το ζήτημα όμως των υδάτων της Λευκωσίας, έγινε πολύκροτη δίκη, που στο τέλος εφεισβλήθηκε στο Ανώτατο Συμβούλιο του Άνακτος στο Λονδίνο και δόθηκε η λύση της διαχείρισης των νερών από ξεχωριστή επιτροπή. Στην Κυθρέα, δεν υπήρχε λόγος να γίνει τέτοια διευθέτηση, που έγινε στη Λευκωσία, εξαιτίας της σφοδρής διένεξης, ανάμεσα στους Έλληνες και τους Οθωμανούς της Λευκωσίας.

Οι αντιφρονούντες στη διασωλήνωση του νερού, προέβαλαν ακόμη το επιχείρημα ότι θα απαιτείτο επιπρόσθετη ετήσια δαπάνη του έργου, για πρόσθετο υπάλληλο, για αλλαγή και επισκευή των σωλήνων κλπ. Η άποψη των υποστηρικτών του έργου, για το θέμα της επιπρόσθετης δαπάνης ήταν ότι, προτιμότερο οι κάτοικοι της Κυθρέας να ξεοδεύουν κάποιο ποσό για χάρη της υγείας τους, παρά

να πίνουν βρωμερά και ακάθαρτα νερά.

Παρά το εμπόδια και τις αντιπαραθέσεις, μετά την δημοσίευση του νομοσχεδίου από τις Αγγλικές αρχές, το έργο ολοκληρώθηκε το έτος 1933, με την χρηματοδότηση του μεγάλου ευεργέτη της Κυθρέας Κωνσταντίνου Μηλίδη κατά το μεγαλύτερο μέρος και με συμπλήρωση του υπολειπόμενου ποσού, από τους εράνους, που έγιναν ανάμεσα στους Κυθρεώτες. Το ζωτικότατο για την εποχή εκείνη έργο της Κυθρέας, που ταλαιπώρησε τους Κυθρεώτες για δύο περίπου δεκαετίες και τους έφερε σε τόσες αντιπαραθέσεις, λύθηκε οριστικά, το σημαδιακό για το δημαρχείο έτος

1933. Έτσι και οι Κυθρεώτες ευχαριστήθηκαν αναμφίβολα και λιγότευσαν και τα παράπονά τους κατά του Δημαρχείου. Από τότε και μετά, άρχισε μια νέα περίοδος για το Δημαρχείο Κυθρέας, για την οποία ελπίζουμε να αναφερθούμε στη συνέχεια, πιστεύοντας ότι καταγράφουμε όσο μπορούμε πιο αντικειμενικά την ιστορία, σαν ελάχιστη προσφορά στην κατεχόμενη κωμόπολή μας.

Σημείωση: Χρήσιμες πληροφορίες για την εργασία μου αυτή, πήρα από τις εφημερίδες «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» και «ΝΕΑ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ», της εποχής εκείνης.

Κώστας Ζ. Γιαννός

1. Εισφορές:

- A' Το ζεύγος Αθανασίου και Γαλάτειας Πέτσα εκτιμώντας την πολύχρονη προσφορά του Σωματείου «Ελευθέρη Κυθρέα στον κοινωνικό πολιτιστικό και εθνικό τομέα εισέφερε στο ταμείο του £50 (πεντήκοντα εις μνήμη των γονέων τους.
- B' Η Μαρία Χριστοδουλίδου εισέφερε επίσης £50 (πεντήκοντα) στο ταμείο του Σωματείου «Ελευθέρη Κυθρέα στη μνήμη της μητέρας της Ελένης Κώστα Γιαννάκη.

Η Επιτροπή του Σωματείου εκφράζει θερμές ευχαριστίες και εύχεται ο Πανάγαθος να ευλογεί τους κόπους των.

2. Υπενθύμιση: Παρακαλούνται όσοι από τους συνδρομητές καθυστερούν συνδρομές στο περιοδικό να εξοφλήσουν τούτες για να ενθαρρύνουν την έκδοσή τους.